

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemané za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrta leta 1 gold.; po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrta leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 21. februarija 1872.

Obseg: Ogenj v gozdu. — Gospodarske novice. — Potopisni listi slovenskega učitelja svojemu pobratimu. — Poročilo o VII. občnem zboru slovenske Matice 15. februarija 1872. — Politične pridige. — Slovansko slovstvo. — Mnogo druge novice. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Ogenj v gozdu.

Kakošne puščave je že ogenj v gozdih napravil, je znano. Najbolj so šilovni gozdi ognju izpostavljeni, pa tudi listnati niso varni.

Navadno se ognji v gozdih aprila meseca do septembra prikazujejo, ker v tem času je listje, mah in iglje najbolj suho. Skušnje vendar kažejo, da so že v suhih zimah ognji strašne škode naredili.

Če se hoče ogenj od gozdov, kolikor mogoče, odstranovati, moramo vse, kar pripomore k njegovemu nastanku, odpraviti, in če vkljub temu nastane, se najboljših sredstev za odvrnitev poslužiti.

Ognji navadno nastanejo: 1) po neprevidnosti; 2) iz hudobije; 3) iz samopridnosti; 4) po naključbi.

Po neprevidnosti nastanejo ognji:

1. Po drvarjih, pastirjih in drugih ljudéh, ki imajo v gozdu opraviti. Napravijo si pogostoma ogenj, da si kuhajo, se grejejo, ali za kratek čas, pa ne skrbijo za to, da ne bi ogenj prišel v dotiko s suhimi vejami, mahom ali drugimi rečmi, ki se rade vnamejo, ali da bi ga pri odhodu pogasili.

Majhen veter je potem zadosten, da ogenj razpiše in gozde požge. Vsakega, ki preblizo kakega drevesa, goščave ali na mestu, kjer je dosti reči, ki se rade vnamejo, če naredi velik ogenj brez potrebe, pa ga pri odhodu ne pogasi, naj bi toraj ostro kaznovali, in kuriti naj se dovoli samo v mokrem vremenu, drugikrat naj bi bilo vsem ljudem prepovedano.

2. Po pepelarjih. V nekterih krajih delajo pepel v gozdih in neverjetno neprevidno z ognjem ravnajo, da morajo ognji nastati. Taki ljudje se morajo nadzorovati in gozdar jim mora take kraje odkazati, kjer se žganje lesa brez nevarnosti vrši. V suhih letih in v viharjih se mora žganje prepovedati.

3. Po oglarjih. Če ne pazijo na kotle, da počijo, ali vozniki, ki oglje iz gozda vozijo in jim ni mar, ali so ogli živi ali ne. Večkrat se je primerilo, da so peljali živo oglje, ga stresli na tla, in tako so nastali gozdni požari. — Zato naj se v magazinih tisto oglje, ki bo drugi dan naloženo, ponoči pregleda in vsaka iskra zaduši; vozniki morajo pa pri vozu posodo imeti, da ogenj, če se med potoma oživi, lahko pogasé.

4. Z bakljami. V nekterih krajih se poslužujejo lovci, ribči, oglarji in popotniki lesenih bakelj, da morejo ponoči naprej. Nastali so s tem že večkrat hudi ognji. Baklje naj se prepovejo, in laterne, ktere so že tako v nekterih krajih v navadi, naj se vpeljejo.

5. Po tabakarjih. Zgubé prižgano gobo, ktera

pade med suho listje in pri suhem vremenu se naredi ogenj. Da bi se to ne godilo, moralo bi se prepovedati tabak v gozdu piti; ker pa vemo, da bi se to ne splovalovalo, zato naj se vsaj oni, kateri nimajo pokrova na pipi in v gozdu kadé, kaznujejo.

6. Po lovcih. Streljajo s papirnatimi, lanenimi zamaški, kateri se pri suhem vremenu radi vnamejo in če v listje, suho smrečje ali drugo suho šaro padejo, prične to goreti. Ravno tako se lahko platno vname in perje prime. V suhih časih naj se lovci s papirnatimi ali lanenimi zamaški streljati prepove in vsaki naj z usnatimi ali s telečje dlake zamaški strelja, če ima pa prve, naj vsaj ugasne, če vidi, da tli.

7. Po požiganji šare na polji, ki je blizo gozda, ali še celo v gozdu, dalje s požiganjem vresja na mejnih pustinah, se pogostoma ogenj zatrosi.

Enaka dela naj se v viharjih časih prepovejo in samo s tem pristavkom dovolijo, da je več ljudi zraven in da se okoli pogorišča 6 čevljev na široko zemlja od trave in druge šare očisti, da se ogenj ne more v bližnji gozd (oddelek) zavleči.

Iz hudobije tudi nastanejo ognji, če se nekatere osebe hočejo nad gozdnim lastnikom maščevati, za take nimamo nobenega sredstva.

Iz samopridnosti nastanejo ognji, če pastirji, da si pašne oddelke povekšajo, zažgejo. Temu se zoperstavimo, če take kraje v varstvo vzamemo in jih nasadimo in še le potem pustimo pasti, ko je drevje živinskemu gobcu odrastlo.

Po naključbi nastanejo ognji, če strela v nje vdarja, ali če se od bližnjih hiš ogenj v gozd zanese.

Gospodarske novice.

* Živinorejcem in živinozdravnikom našim imamo danes povedati tako redko prikazen, kakoršne še menda niso doživeli gospodarji nikjer in je ne najdejo tudi v nobeni živinorejski knjigi, in ta je, da neka krava v Ljubljani je 14. dne t. m. porodila tele 6 tednov kasneje, kakor je sicer pravi čas za porode goveje živine — to je, 6 tednov po preteklih 9 mesecih. Da se porod zakasni za kake dni, tudi za cel teden ali k večjemu 2 tedna, to je znano; al da se zakasni za celih 6 tednov, to se še ni slišalo nikoli. Krava, dobra mlekarica, velika in močna, je okoli 14 let stara; zdrava je bila vkljub tej skoro 11mesečni brejosti skozi in skozi, in da je tele v maternem telesu živo bilo, tega se je vsak lahko prepričal, kdor je le roko položil mater na desno stran. Porod vendar je bil težak vzlasti zaradi močnega zadnjega konca in zelo težkega teleta, ki je tehtalo 107 funtov, pa kmalu po rojstvu poginilo,

brž ko ne raztegnjeno po morebiti ne pravilni vléki, ker ni bilo izvedene zdravniške pomoči zraven. Da pa je tele res tako dolgo bivalo v maternem telesu, o tem ni dvombe, ker zagotovilo se nam je od več oseb, ki so na tanko si zapomnile, kedaj da se je krava ubrejila.

* Preteklo leto za najslabeje vinsko leto na Nemškem razgláša časnik „Weinlaube“ tako-le: „Prestali smo tedaj vinsko leto 1871.; spolnilo je jeseni, kar je obetalo poleti; dobili smo tako slabo in tako malo vina, da le uno od leta 1817. mu je enako, kakor pripovedujejo možje, ki se še spominjajo leta 1817. — V tako „črne bukve“ vendar ne moremo zapisati našega pridelka.

Potopisni listi

slovenskega učitelja svojemu pobratimu.

I. pismo.

Pod Ratitovcem na Gorenškem 1872.

Predragi moj! Čudno zaumene imaš Ti res o mojih „prostih urah“, ker mi praviš med drugim v svojem zadnjem pismu: „Popiši mi nekoliko zdaj o dolzih zimskih večerih, ko se gotovo dolgočasiš, potovanje svoje k 1. hrvaški učiteljski skupščini v Zagreb!“ — Ti si sicer to prošnjo na kratko in lahko izrekel, ter bi moje črtice morebiti v resnici tudi rad bral; al dragi moj, ako bi Ti jez do pičice natančno popisati hotel, koliko prijetnih spominkov na Hrvaško sem si bil prinesel kot „odpustek“ v svoji popotni mavhici domú, predolgo bi mogel sedeti, prebiraje moja pisma. Minuli bi med tem zimski večeri in oglasila se mila kukovica. Zato moraš že zadovoljen biti s kratkim popisom, kajti verjemi mi — mojih prostih ur je hencano malo. Vstrezam pa Tvoji želji tem raji, ker se nadejam spodbosti Te, ako se še kedaj kaka taka prilika pripeti za pot v Zagreb, da ne boš čepel kot mrzljak domá, ampak da opašješ torbico in potuješ k bratom našim na jugu. Poslušaj me tedaj drage volje!

Od zlatih žarkov prve jutranje zore prijetno obsijan je gledal stari Ratitovec doli na Selško dolino v jutro 22. avgusta minulega leta, ko sem se bil odpravil od doma. Okrog Selc in po Bukovškem polji zakrivala je pusta mrzla megla dno doline, ter ne le omejevala razgled po mični okolici, nego tudi segala mi do kosti, da sem se moral zavijati v suknjo, tako, kakor da bi prakta že kazala slano in sneg. Konec soteske, kjer se popotniku hipoma odpre sprelepi razgled proti Loki, Šmarni gori itd., so mi pa prijetni solnčni žarki že naznanjali prijazni topli dan. Ob 6. uri sem bil že v Škofjiloki. Spominjaje se nauka svojega blagega rajnega očeta, da se je za srečno pot tudi treba Bogu priporočiti, stopim memo gredé v ondotno cerkev, ker je, kakor ondi navadno pravijo, ravno „nuna k sv. maši zvonila“. Milo prijetno je zadonel orgeljni glas po prijazno-mičnih in snažno-gleštanih cerkvenih prostorih, ko sem prestopil njihov prag; lahko mi je bilo spoznati, da umetna roka prebira dobro vbrane orgle; tudi petje je bilo lepo soglasno; vendar pa bi o poslednjem skor nekaj opomnil — al nočem; vsaj vem, da bo marsikdo, kdor bo bral to pismo, lahko razumel, kaj da hočem reči! — *bilo nemško?*

Kaj naglo mi je bil minil v Škofjiloki juterni čas; ob 9. uri pa me je naložil moderni „omnibus“ ter peljal me na kolodvor. Ločani res o tem napredujejo; kajti dva kaj lična vozova stojita na službo popotnikom proti kolodvoru ali nazaj v Loko. Kdo bi pa tudi peš tolkel tako daljo ven do železnice. Škoda in škoda, da je dotično vodstvo ob času cestnega zidanja toliko gledalo na par forintov, ter odmaknilo kolodvor od krasno

ležeče Škofjeloke tako daleč ven na Trato! Naša malenkost je že takrat v „Novicah“ imenovala šaljivo to postajo „na Pozabljenem“. Pa za zdaj je že mlena! Upajmo, da bo železnica, ki se ima skoz Poljansko dolino delati, gledala bolj postrežljivo na potrebe ljudi. Toliko pa vendar moramo spoznati, da okolica Škofjeloškega kolodvora sama na sebi je rajska. Kaže se nam v lepovidnem okrogu Škofjeloški grad z iztokom Poljanske in Selške doline; slavni Crnigrob; sloveča Št. Joštova in Šmarna gora; velikansko gorovje, ki loči Krajno od Stajarja, z eno besedo: človek strmi o vseh teh naravskih lepotijah. Ni se čuditi, da domači in tuji v novejšem času tako radi o prostih dnevih dohajajo le-sem in tudi dalje po železnici na Gorenško na sprehod.

Kmalu po mojem prihodu na kolodvor pripelje tudi „lukamatiče“ od Kranja sem mnogo mi blagih src. Bili so vmes dragi sosedje moje domače hiše, ki so bili namenjeni nazaj v skrito podnožje Ratitovca; našel in pozdravil sem pa tudi učiteljske sobrate: S., K. in C., ki so bili z menoj vred namenjeni na izhodne kraje. Z zagrebško „pristupnico“ sem dobil od železničnega denarničarja „karto“ za polovico vožne cene, in kmalu smo oddrdrali po prijazni okolici proti Medvodam. Tudi ta kolodvor stoji na lepem kraju, ter daje fotografom krasnih panoram na izbiro. — In zopet je šlo dalje ob obrežji višnjeve Save, ter prek sloveče Šmarne gore proti Vižmarjem. Tu sem pomiloval ravno imenovano vas, kateri je bil učinil pred malo dnevi popred hudi požar silno škodo. Prečudno, da se v novejših časih toliko in toliko čuje o nesrečah ognja. Ne vem, ali so ljudje res tako neskrbni in nepazni postali, ali pa so taci nesreč krivi drugi vzroki. Bodi se pa, kakor hoče, samo to naj rečem: ker imajo ljudje dandanes za toliko nepotrebnih reči novcev, naj jih imajo še za zavarovanje svojega pohištva. Prilike za to se jim ne manjka; vsaj vedno hodijo agenti okrog na „koledvo“, ki ljudi tako rekoč silijo k dobremu.

Okolice Ljubljanske, skozi katero nas je dalje tiral urni hlaçon, ne bom opisoval; vsaj je dosti znano, da je ona ključ, ki odpira popotnikom duri na romantično gorenško, v čudovito notranjsko, in milo dolensko stran prelepe zemlje kranjske.

Akoravno ima Rudolfova železnica v Ljubljani svoj lastni kolodvor, vendar večina popotnikov izstopa na južno-železničnem. Tudi mi s tovarši smo storili tako. Odloživši v palači enaki sgradi prelepe Tavčarjeve gostilnice svoje popotne torbice, šli smo vsaki po svojih opravilih križem po Ljubljani, in še le dón poldanskega zvona privabil nas je zopet skupaj. Bilo se nas je sešlo tu precej obilo število učiteljev iz raznih krajev domače zemlje; dobra postrežba in prijateljski razgovori oslajevali so nam opoldanski obed.

Od tod se tudi za danes od Tebe poslovim. Na zdravje!

Ves Tvoj

Josip L. Železodolski.

Znanstvene stvari.

Poročilo

o VII. občnem zboru slovenske Matice

15. februarija 1872.

Po sv. maši, katero so ob 8. uri služili preč. stolni prošt in Matičin odbornik gosp. dr. Pogačar v stolni cerkvi, prične se ob pol 10. uri v čitalnični dvorani, v kateri je na steni visela podoba dr. Lovro Tomanova, narejena po domačem slikarju J. Franketu, občni zbor pod vodstvom prvosednika dr. Coste. Pričujoči so bili